Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

01.10.2021

MIG-2116511
00.03.00
MIGDno-2021-1698

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

VNS 4/2021 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta: asiantuntijakuuleminen tiistaina 5.10.2021 klo 12.15.

Maahanmuuttoviraston lausunto koskien sisäisen turvallisuuden selonteon maahanmuuttoon liittyviä teemoja.

Viime vuosina Maahanmuuttoviraston tehtäväkenttä on laajentunut ja vaikka hakijamäärissä on ollut suuria vaihteluja, työnteon, opiskelun ja perheen vuoksi vireille tulevien asioiden määrä on kasvanut tasaisesti. Maahanmuuttovirasto olettaa maahanmuuton volyymin edelleen lisääntyvän: virasto korostaa, että lähtökohtaisesti jokainen maahanmuuttaja on viraston asiakas ja tarvitsee asiaankuuluvan luvan tai EU-rekisteröinnin. Suomeen suuntautuvasta muuttoliikkeestä yli 90 prosenttia on työ-, perhe- ja opiskeluperäistä. Vastaavasti alle 10 prosenttia muuttoliikkeestä on humanitääristä maahanmuuttoa.

Kuten selonteossa nostetaan esille, maahanmuuttopolitiikalla edistetään suomalaisen yhteiskunnan elinvoimaisuutta ja toteutetaan Suomen kansainvälisiä velvoitteita. Sujuvat, oikeudenmukaiset ja yksilölliset lupa-, kotoutumis- ja kansalaisuuspalvelut vastaavat yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin. Toimiva ja turvallinen Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita perheineen. Maahanmuutto ei itsessään ole sisäisen turvallisuuden kysymys, mutta sääntelemättömänä muuttoliike voi aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan EU:n yhteisen kokonaisvaltaisen järjestelmän kehittäminen on avainasemassa haasteisiin vastaamisessa.

Selonteossa nostetaan esille, että suhtautuminen maahanmuuton eri muotoihin aiheuttaa yhteiskunnallisia jakolinjoja. Kotoutumisen haasteet sekä esimerkiksi paperittomuuden lisääntyminen voivat aiheuttaa syrjäytymistä ja johtaa jopa varjoyhteiskuntien syntymiseen yhteiskunnan reunoille, mikä ilmiönä heikentää sisäistä turvallisuutta ja ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Maahanmuuton lieveilmiöihin vastaamiseksi muun ohella ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssien turvaaminen on olennaista.

Maahanmuuttovirasto nostaa suhteessa sisäisen turvallisuuden selontekoon esille muun ohella, että:

- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssit on turvattava: auttamisjärjestelmä perustettiin vuonna 2006 ja sen avun piirissä olevien asiakkaiden määrä on kasvanut jatkuvasti. Asiakasmäärät ovat enemmän kuin kolminkertaistuneet viime vuosien aikana. Järjestelmä toimii nykytilassa hyvin niukoilla resursseilla suhteessa siihen, että auttamisjärjestelmä on kasvanut kansalliseksi osaamiskeskukseksi, joka auttaa vuosittain useita satoja ihmiskaupan uhreja. Suomella on velvollisuus tunnistaa ihmiskaupan uhri ja auttaa häntä. Velvoite tulee kansainvälisestä, eurooppalaisesta sekä kansallisesta lainsäädännöstä.

- Auttamisjärjestelmän kokonaisasiakasmäärä oli 30.6.2021 korkeampi kuin koskaan aikaisemmin: tuolloin auttamisjärjestelmän 992 asiakkaasta 770 oli mahdollisia ihmiskaupan uhreja ja 222 heidän alaikäisiä lapsiaan. Yhtä vuotta aikaisemmin

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

palveluiden piirissä oli kesäkuun lopussa 804 henkilöä, kaksi vuotta sitten vastaava luku oli 587, kolme vuotta sitten se oli 379 ja neljä vuotta sitten 269.

- Vuoden 2021 alkupuoliskolla auttamisjärjestelmään on otettu 109 uutta asiakasta. Heistä 45 oli joutunut ihmiskauppaan viittaaviin olosuhteisiin Suomessa ja 64 Suomen ulkopuolella. Auttamisjärjestelmään on viime vuoden (2020) aikana ohjautunut ennätysmäärä henkilöitä, joiden arvioidaan joutuneen ihmiskaupan uhriksi Suomessa.

- Pakkotyöhön joutuneet asiakkaat työskentelivät erityisesti siivous- ja ravintola-alalla, mutta työhön liittyvää hyväksikäyttöä esiintyi myös muilla manuaalisen työn aloilla kuten rakennusalalla, maatalouden kausityössä sekä yksityisen henkilön kotiapulaisena.

- Suomen tilanteeseen vaikuttavat myös maailmalla olevat kriisit kuten esimeriksi tämän hetken koronapandemia ja 2015 - 2016 turvapaikanhakijatilanteen jälkimainingit. Lähtökohtaisesti yhteiskuntien kriisitilanteisessa haavoittuvat ryhmät ovat entistä huonomassa asemassa ja nämä ryhmät ovat yhä alttiimpia hyväksikäytölle.

- Ihmiskaupan uhrien auttamiselle ja rikosten selvittämiselle on yhä enemmän tarvetta myös tulevina vuosina, etenkin kun ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja ilmiön havainnoinnista uusien kohderyhmien ja ihmiskaupan muotojen osalta opitaan lisää. Maahanmuuttovirasto ennakoi, että Suomen ihmiskauppatilanne säilyy määrällisesti vähintään nykyisellä tasollaan lähivuosien (2021 - 2025) aikana ja tulemme jatkossa auttamaan entistä enemmän erityisesti Suomessa tapahtuneen ihmiskaupparikoksen uhreja.

- Ns. UHKE-laki (Hyväksikäytön ehkäisy) tulee voimaan 1.10.2021. Lain mukaan voidaan myöntää oikeus työntekoon rajoituksitta, jos on perusteltua aihetta epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt velvollisuuksiaan tai muulla tavalla merkittävästi hyväksikäyttänyt hakijaa ja uusi työnantaja toimittaa vaadittavat selvitykset. Maahanmuuttovirasto antaa tällöin todistuksen, joka on voimassa luvan voimassaolon ajan. Vastaavan hyväksikäytön perusteella voidaan myöntää jatkolupa työnhakua tai yritystoimintaa varten yhden kerran yhdeksi vuodeksi edellisen luvan päättymisestä. Lisäksi työperusteinen oleskelulupahakemus voidaan hylätä työnantajan maahantulosäännösten kiertämisen takia. Maahanmuuttovirasto katsoo, että lain soveltamisen kannalta viestintä ja neuvonta on erityisen keskeistä, sillä sen kohderyhmä on haavoittuva ja todennäköisesti huonosti oikeutensa tunteva.

- Lisäksi Maahanmuuttovirasto osallistuu sosiaali- ja terveysministeriön asettamaan työryhmään, joka valmistelee erillislakia ihmiskaupan uhrien auttamisesta. Tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa lainsäädäntöä ja käytäntöjä, jotta oikeus auttamistoimiin toteutuu yhdenvertaisesti riippumatta asuinpaikasta tai siitä, onko uhrilla kotikunta.

- Lisäksi Maahanmuuttovirasto toteaa, että viranomaisten välinen tiedonvaihto on avainasemassa oleskelulupaprosessien väärinkäytösten havaitsemisessa, kuten myös Sisäisen turvallisuuden selonteossa ja Laittoman maahantulon ja maassa oleskelun toimintaohjelmassa (2021) todetaan.

Apulaispäällikkö	Elina Immonen
Erityisasiantuntija	Martin Airisto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 01.10.2021 klo 10:35. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet	-
Jakelu	Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Tiedoksi	Migri/oikeuspalvelu, SM/maahanmuutto-osasto